

Облікова картка НДДКР

Державний обліковий номер: 0220U101843

Державний реєстраційний номер: 0118U003361

Відкрита

Дата реєстрації: 26-02-2020

1. Етапи виконання

Номер етапу: 2

Назва етапу: Формувальний. Добір і організація навчальних матеріалів в текстах рукописів методичних посібників й практикуму, розроблення методики, організація й проведення формувального експерименту.

Початок етапу: 01-2019

Закінчення етапу: 12-2019

Вид звітнього документа: Проміжний звіт

2. Виконавець

Назва організації: Інститут педагогіки НАПН України

Код ЄДРПОУ/ПН: 02141221

Підпорядкованість: Національна академія педагогічних наук України

Адреса: вул. Січових Стрільців, 52-д, м. Київ, Київ, 04053, Україна

Телефон: 0444813710

E-mail: nauk_org_undip@ukr.net

WWW: <http://www.undip.org.ua/>

3. Власник результатів НДДКР (продукції)

Назва організації: Інститут педагогіки НАПН України

Код ЄДРПОУ/ПН: 02141221

Адреса: вул. Січових Стрільців, 52-д, м. Київ, Київ, 04053, Україна

Підпорядкованість: Національна академія педагогічних наук України

Телефон: 0444813710

E-mail: nauk_org_undip@ukr.net

WWW: <http://www.undip.org.ua/>

4. Джерела та напрями фінансування

Підстава для проведення робіт: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

КПКВК: 6551030

Напрямок фінансування: 2.2 - прикладні дослідження і розробки

Джерела фінансування

Джерело фінансування: 7713 - кошти держбюджету

Фактичний обсяг фінансування за звітний етап: 1941.53 тис. грн.

5. Науково-технічна робота

Назва роботи (укр)

Методичні засади компетентісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї

Назва роботи (англ)

Methodical principles of competence-oriented historical and civic education in a lyceum

Реферат (укр)

У ході роботи: - розроблено методику проведення формувального експерименту з перевірки методичної моделі компетентісно орієнтованого навчання учнів ліцею історії та громадянської освіти, розвитку критичного мислення учнів на уроках історії, навчання аспектам філософії учнів ліцею, роботи з джерелами на уроках історії; складено програми моніторингу перебігу експериментального навчання; сформульовані запитання анкет, інтерв'ю, тестів для учителів та учнів; - проведено анкетування й інтерв'ювання вчителів історії та громадянської освіти, учнів експериментальних освітніх закладів, опрацьовані дані; - презентовано засадничі положення дослідження в наукових статтях, тезах, у виступах на конференціях; - апробовано окремі розділи методичних посібників та практикуму на семінарах, майстернях для вчителів і студентів, курсах підвищення кваліфікації вчителів, конференціях тощо.

Реферат (англ)

In the course of work: - a methodology has been developed for conducting a formative experiment to test the methodological model of competently oriented teaching of students of the lyceum in history and civic education, for developing critical thinking of students in history lessons, for teaching aspects of the philosophy of students of the lyceum, for working with sources in history lessons; programs for monitoring the progress of experimental training have been drawn up; there are formulated questions of questionnaires, interviews, tests for teachers and students; - questioning and interviewing of history teachers and civic education students in experimental educational institutions were conducted, data were processed; - the main provisions of the study are presented in scientific articles, theses, at conferences; - tested individual sections of teaching aids and workshops at seminars, workshops for teachers and students, teacher training courses, conferences.

Індекс УДК: 373(091), 373.5.016:[32+94]

Коди тематичних рубрик НТІ: 14.09.23

6. Науково-технічна продукція (НТП)

НТП 1

Назва продукції (укр): рукописи розділів практикуму «Історія України в джерелах»

Назва продукції (англ): manuscripts of the sections of the workshop "History of Ukraine in sources"

Очікувані результати: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Галузь застосування: освіта

Опис продукції (укр): Обґрунтовано необхідність внесення змін до всіх компонентів освітнього процесу: цільового, змістового, організаційно-процесуального, контрольної-оцінювального як фундаменту системного запровадження компетентісно орієнтованого навчання учнів ліцею історії та громадянської освіти; висвітлено специфіку цільовизначення, зокрема розкрито, що: у ході проектування уроку вчителем має передбачати чітко викладені в дієсловах компетентісні результати уроку (опрацювання теми, розділу); критеріями відбору навчального матеріалу є заявлені результати навчання, а його подання здійснюється через залучення учнів до опрацювання різних джерел інформації; організація навчання передбачає форми, методи і засоби навчання, які забезпечують мотивацію учнів, їхню постійну

залученість до активної діяльності, зворотній зв'язок та формувальне оцінювання на окремих етапах уроку, встановлення позитивної психологічної атмосфери у класі; відбір способів оцінювання має враховувати зростання рівня компетентностей учнів через поєднання формувального та підсумкового оцінювання; визначено і обґрунтовано взаємозв'язки між розвитком критичного мислення учнів і використанням вчителем когнітивних таксономій ефективної методики запитування; розроблено методику використання запитань як важливого дидактичного інструменту вчителя історії та громадянської освіти.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Стадія завершеності НТП: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Впровадження НТП: Не впроваджено

Строки впровадження: 06.2020-12.2021

Виробник продукції: ІП НАПН України

Споживачі продукції: учні закладів загальної середньої освіти, студенти закладів вищої педагогічної освіти, слухачі закладів ППО

Перспективні ринки: Україна

Права інтелектуальної власності: В Україні, планується подати документи на отримання авторських прав по завершенню написання рукописів

Форми та умови передачі продукції: розсилка відповідно до листів-замовлень

НТП 2

Назва продукції (укр): рукопис розділів методичного посібника «Методика навчання учнів ліцею громадянської освіти»

Назва продукції (англ): manuscript of the sections of the methodical manual "Methods of teaching students of the Lyceum of Civic Education"

Очікувані результати: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Галузь застосування: освіта

Опис продукції (укр): Обґрунтовано необхідність внесення змін до всіх компонентів освітнього процесу: цільового, змістового, організаційно-процесуального, контрольної-оцінювального як фундаменту системного запровадження компетентісно орієнтованого навчання учнів ліцею історії та громадянської освіти; висвітлено специфіку цілевизначення, зокрема розкрито, що: у ході проектування уроку вчителем має передбачати чітко викладені в дієсловах компетентнісні результати уроку (опрацювання теми, розділу); критеріями відбору навчального матеріалу є заявлені результати навчання, а його подання здійснюється через залучення учнів до опрацювання різних джерел інформації; організація навчання передбачає форми, методи і засоби навчання, які забезпечують мотивацію учнів, їхню постійну залученість до активної діяльності, зворотній зв'язок та формувальне оцінювання на окремих етапах уроку, встановлення позитивної психологічної атмосфери у класі; відбір способів оцінювання має враховувати зростання рівня компетентностей учнів через поєднання формувального та підсумкового оцінювання; визначено і обґрунтовано взаємозв'язки між розвитком критичного мислення учнів і використанням вчителем когнітивних таксономій ефективної методики запитування; розроблено методику використання запитань як важливого дидактичного інструменту вчителя історії та громадянської освіти.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Стадія завершеності НТП: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Впровадження НТП: Не впроваджено

Строки впровадження: 06.2020-12.2021

Виробник продукції: ІП НАПН України

Споживачі продукції: учні закладів загальної середньої освіти, студенти закладів вищої педагогічної освіти, слухачі закладів ППО

Перспективні ринки: Україна

Права інтелектуальної власності: В Україні, планується подати документи на отримання авторських прав по завершенню написання рукописів

Форми та умови передачі продукції: розсилка відповідно до листів-замовлень

НТП 3

Назва продукції (укр): рукопис розділів методичного посібника «Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії»

Назва продукції (англ): manuscript of the sections of the methodical manual "Methods of developing the critical thinking of Lyceum students in history lessons"

Очікувані результати: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Галузь застосування: освіта

Опис продукції (укр): Обґрунтовано необхідність внесення змін до всіх компонентів освітнього процесу: цільового, змістового, організаційно-процесуального, контрольної-оцінювального як фундаменту системного запровадження компетентісно орієнтованого навчання учнів ліцею історії та громадянської освіти; висвітлено специфіку цільовизначення, зокрема розкрито, що: у ході проектування уроку вчителем має передбачати чітко викладені в дієсловах компетентнісні результати уроку (опрацювання теми, розділу); критеріями відбору навчального матеріалу є заявлені результати навчання, а його подання здійснюється через залучення учнів до опрацювання різних джерел інформації; організація навчання передбачає форми, методи і засоби навчання, які забезпечують мотивацію учнів, їхню постійну залученість до активної діяльності, зворотній зв'язок та формувальне оцінювання на окремих етапах уроку, встановлення позитивної психологічної атмосфери у класі; відбір способів оцінювання має враховувати зростання рівня компетентностей учнів через поєднання формувального та підсумкового оцінювання; визначено і обґрунтовано взаємозв'язки між розвитком критичного мислення учнів і використанням вчителем когнітивних таксономій ефективної методики запитування; розроблено методику використання запитань як важливого дидактичного інструменту вчителя історії та громадянської освіти.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Стадія завершеності НТП: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Впровадження НТП: Не впроваджено

Строки впровадження: 06.2020-12.2021

Виробник продукції: ІП НАПН України

Споживачі продукції: учні закладів загальної середньої освіти, студенти закладів вищої педагогічної освіти, слухачі закладів ППО

Перспективні ринки: Україна

Права інтелектуальної власності: В Україні, планується подати документи на отримання авторських прав по завершенню написання рукописів

Форми та умови передачі продукції: розсилка відповідно до листів-замовлень

НТП 4

Назва продукції (укр): рукопис розділів методичного посібника «Актуальні питання компетентісно орієнтованої методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї»

Назва продукції (англ): manuscript of sections of the methodical manual "Topical issues of competently oriented methodology of teaching history and civic education in the lyceum"

Очікувані результати: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Галузь застосування: освіта

Опис продукції (укр): Обґрунтовано необхідність внесення змін до всіх компонентів освітнього процесу: цільового,

змістового, організаційно-процесуального, контрольно-оцінювального як фундаменту системного запровадження компетентнісно орієнтованого навчання учнів ліцею історії та громадянської освіти; висвітлено специфіку цілевизначення, зокрема розкрито, що: у ході проектування уроку вчителем має передбачати чітко викладені в дієсловах компетентнісні результати уроку (опрацювання теми, розділу); критеріями відбору навчального матеріалу є заявлені результати навчання, а його подання здійснюється через залучення учнів до опрацювання різних джерел інформації; організація навчання передбачає форми, методи і засоби навчання, які забезпечують мотивацію учнів, їхню постійну залученість до активної діяльності, зворотній зв'язок та формувальне оцінювання на окремих етапах уроку, встановлення позитивної психологічної атмосфери у класі; відбір способів оцінювання має враховувати зростання рівня компетентностей учнів через поєднання формувального та підсумкового оцінювання; визначено і обґрунтовано взаємозв'язки між розвитком критичного мислення учнів і використанням вчителем когнітивних таксономій ефективної методики запитування; розроблено методику використання запитань як важливого дидактичного інструменту вчителя історії та громадянської освіти.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Стадія завершеності НТП: рукописи: практикуму, 3 методичних посібників

Впровадження НТП: Не впроваджено

Строки впровадження: 06.2020-2021

Виробник продукції: ІП НАПН України

Споживачі продукції: учні закладів загальної середньої освіти, студенти закладів вищої педагогічної освіти, слухачі закладів ППО

Перспективні ринки: Україна

Права інтелектуальної власності: В Україні, планується подати документи на отримання авторських прав по завершенню написання рукописів

Форми та умови передачі продукції: розсилка відповідно до листів-замовлень

7. Бібліографічний опис

Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 30 вересня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. 139 с.

Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 30 вересня 2019 р.). [Наукове електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. 96 с.

Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах розбудови сучасної школи : збірник тез VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Суми, 28-29 березня 2019 р.). [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2019. 72 с.

Кришмарел В. Методи навчання філософії в контексті компетентнісно орієнтованої історичної і громадянської освіти в ліцеї. Проблеми сучасного підручника. 2019. Вип. 23. С. 123-132.

Малієнко Ю. Б. Компетентнісно орієнтовані завдання у змісті курсів історії в ліцеї: суть, структура, класифікація, значення. Український педагогічний журнал. 2019. № 3. С. 111-118.

Малієнко Ю. Б. Теоретичні засади візуалізації змісту підручників з історії для старшої школи у контексті компетентнісного навчання. Проблеми сучасного підручника. 2019. Вип. 23. С. 149-162.

Мацейків Т. І. Потенціал курсу Історії України у формуванні громадянської компетентності старшокласників. Теоретичні питання культури, освіти та виховання: збірник наукових праць. 2019. Випуск 59. С.14-17.

Мацейків Т. І. Експериментальне дослідження проблеми формування громадянської компетентності старшокласників на уроках історії України. Наукові записки: [збірник наукових статей]. 2019. Випуск 143. С.124-132.

Moroz P., Moroz I. Implementation of the competence approach in the process of designing "The history of Ukraine in the sources". Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Випуск 27 (№ 2-2019). С. 72-77.

Мороз П., Мороз І. Аналіз стану використання історичних джерел у навчанні історії в старшій школі. Український педагогічний журнал. 2019. № 4. С.142-153.

Пометун О.І., Ремех Т.О. Оцінювання учнів із громадянської освіти в контексті компетентнісного підходу. Український педагогічний журнал. 2019. №1. С.86-97.

Пометун О.І., Гупан Н. М. Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. Український педагогічний журнал. 2019. № 3. С.50-58.

Пометун О.І., Гупан Н.М. Розвиваймо критичне мислення як наскрізне уміння у навчанні історії. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. 2019. Випуск 27 (2-2019). С. 92-98.

Гупан Н.М., Пометун О.І. Динаміка змін у методичному апараті шкільного підручника за часів незалежності України (на прикладі правознавства). Проблеми сучасного підручника. 2019. Вип. 23. С. 68-81.

Ремех Т. О. Розвиток історичної компетентності десятикласників засобами підручника історії України. Проблеми сучасного підручника. 2019. Вип. 23. С. 244-259.

Ремех Т., Пометун О. Як навчати учнів громадянства. Громадянська освіта. 10-й клас (Частина II). Історія України. 2019. № 4, 2019 (вкладка). С.1-8.

Кришмарел В. Обучение философии в школе и формирование компетентностей: основы теории и методики в контексте мировой практики. Хуманитарни Балкански изследвания. Пловдив, 2019. Т.3. № 1(3). С. 80-84.

8. Звітна документація

Кількість сторінок в звіті: 53

Мова звіту: Українська

Умови поширення в Україні: Не заборонено

Умови передачі іншим країнам: Не заборонено

Кількість файлів у звіті: 1

9. Заключні відомості

Перелік осіб-виконавців

Гупан Нестор Миколайович (д. пед. н., професор)

Кришмарел Вікторія Юріївна (к. філос. н., с.н.с.)

Малієнко Юлія Борисівна (к. пед. н., с.н.с.)

Мацейків Тетяна Іванівна (к. пед. н.)

Мороз Ірина Володимирівна

Мороз Петро Володимирович (к. пед. н., с.н.с.)

Пометун Олена Іванівна (д. пед. н., професор)

Ремех Тетяна Олексіївна (к. пед. н.)

Керівник організації:

Топузов Олег Михайлович (д. пед. н., професор)

Керівники роботи:

Ремех Тетяна Олексіївна (к. пед. н.)

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.